

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P.azonfelül soronkint 1 P.)

Altman Izabella Bekes-Szerencs, Rosner László Sajókaza jegyesek.

Holländer Manika Chust, Lefkovits Ignác Kisvárdai jegyesek.

Kohn Sárika Olaszliszka, Glückmann Ernő Sátoraljaújhegy-Pápa jegyesek.

Fettmann Szerénke Biharnagybajom, Tauber Dezső Csökmő jegyesek.

Lörinc Lea a magyarországi fővárosi zsidó leánya és Klein Jenő kereskedő Budapest jegyesek.

Glück Ilonka és Müller Adolf Demecser jegyesek. (A demecseri T. B. sziv. gratulálja gondnokát)

Menyasszonyi imakönyvek: Moskovits Adófnál, Debrecen, Pásti-utca 2.

Eppler Sándor főtitkár Mispótium szombatján ünnepelte fia: Chájim Bin-jomin Z'ev barmiczóvját, a fővárosi zsidó társadalom elitje részvételével. Az ifjú kitűnő psettilit adott elő a „Slichus” szüvegében, majd magidiszt mondott a közönség lelkes ovációjától kísérve.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárak legmegízhatóbb vétel és eladási forrása GESTETNER IMRE, Ujpest, Király-u. 47. Budapesti telefon 2-945-60. Ékszerészdetag.

A Részvénytársaság Villamos és Közlekedési Vállalatok Számára cég igazgatósága és felügyelőbizottsága mély fájdalommal jelenti, hogy a vállalatnak érdemekben dús vezérigazgatója,

KOVÁCS IZOR

mérnök ur

e hó 5-én alkotó munkája közben váratlanul elhunyt.

Egyik úttörője és fáradszótalan munkása volt a hazai villamosításnak s közel negyedszázados működése alatt nagy tudással, kiváló szakismerettel, mély bölcsességgel vezette társaságunkat és az érdekkörébe tartozó vállalatokat és azok fejlesztése és felvirágoztatása körül hervadhatatlan érdemeket szerzett, melyek társaságunk történetében soha el nem muló emléket állítanak Neki.

Utolsó útjára e hó 8-án, déli 12 órakor kísértük a rákoskeresztúri izr. temető szertartás-termből.

Budapest, 1938 február hó.

Első forrásból vásároljon
ezüst tórafelszerelést,
gyertyatartót, arany, ezüst és
brillians ékszereket, órákat

Heiden Leó

éksz. eresznel

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árk.
Budapest, Király-u. 21. Telefon: 1-981-10

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vaslagon szedet betűkből 32 fillér. Állástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbe-lyegekben is.

Debreceni Aut. Orth. Izr. Hitközség

Talmudtöránk keretében a jövő szemeszterre *jesivo k'tano*-osztályt szervezünk. Ennek vezetésére kiváló *talmidohochom miivhek* előadót keresünk. Gyakorlattal bíró, elsőrendű erők sziveskedjenek életkort, családi állapotot, eddigi működést, képzettséget feltüntetve pályázati kérvényeiket március hó 15-éig címünk-re beküldeni.

Aut. Orth. Izr. Hitközség előjárásága, Debrecen.

Apró hirdetések

ORTH. cukrász bármilyen alkalomra (*chaszene, sz'ude*, stb.) elmegy házhoz dolgozni. Vidékre is. Dáskál Simon, VII., Dob-utca 29

Középeurópai egyedarástítás elsőrendű

וילנער שייט רבנים טורים
אריה יודישע שנתות חומשים וכי

erős bőrkötésben. Ugyanekas mindenféle használt sz'forim állandóan raktáron. Moskovits Adolf, Debrecen, Pásti-utca 2. (Ugyanott hajnagykereskedés és kész parókák, viszonteladók is.)

ORTH. kóser koszt és lakás 1—2 férfi részére fűdőszoba használatl: Iza-bella-u. 29. II. em. 24. (Értekezés d, u, 1—3 között.)

FÜSZERESÉGÉDET felvesszünk május 1-re. Pollák Mór és Sándor, Balatonfüred.

NŐSÜLNE 29 éves vidéki orth. fiatal-ember, ki 8000 P-vel jövedelmét havi négyszázra fokozhatja. Jelige: „Pénzt ingatlanba.”

KÖNYVKÖTŐSEGÉD, fiatal, azonnalra állást keres. Cím válaszlapon a kiadó-ban.

TEJGAZDASÁG kerestetik Debrecen vidékén, mely a debreceni orth. rab-biság felügyelete alatt vállalkozna naponta cca 1200 liter tejet beszállítani. Ajánlatok címe: *Schreiber Mór* étkez-de, Debrecen, Hunyadi-u. 15.

HÁZIKOSZT szigorúan orth. kóser kap-ható, ugyanott kétágyas, csinos tisztá szoba kiadó. Grosz, VI. Eötvös-u. 19.

DISZKRÉT házasságközvetítés jobb csa-ládokban: Kornfeld Dávid irodája: VII., Kazinczy-u. 54. (Válaszbélyeg.)

Jelígés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

KÉTABLAKOS különbejáratú ucai szoba butorozva, vagy üresen fűdő-szobahasználattal két személy részére azonnalra kiadó. Esetleg elsőrendű orth. kóser ellátással együtt. Kazin-czy-u. 6/a, II. em. 18.

MEGBIZHATÓ, vizsgázott pékmester, a szakma minden ágában jártas, elhe-lyezkedne. Berger Henrik, Szikszó.

HASZNÁLT, jókarban levő héber leme-zeket veszek. Blayer Géza kántor, Jászalsószentgyörgy.

EZER pengőig lelépést fizetek megfelelő samesz, vagy masgiach-állásért. „Esetleg baromfimeztzőnek is kíta-nulok” jelige.

MINDEN szép és jó tulajdonsággal meg-áldott leányom részére böcher *sajchet ubajdek ubaal tfillo v'kajreh-t* keresek benőtülésre, hol mindent feltalál és biztos parnószéhoz jut. „Komoly” jel.

SZIGORUAN vallásos, ügyes, jó akvizí-tőr, 20 év körüli fiatalembert városi faüzletbe keresek. Ajánlatokat szerény igényekkel, „Szorgalmas, meg-bízhható” jelige alatt továbbít a kiadó.

Jelígés hirdetések feladóinak címét diszkrécióban tartjuk.

AZONNALI belépésre keresek teljes el-látással és fizetéssel, megbízható szom-battartó *segédet*, ki a rőfös- és divat-áru szakmában önállóan eladni tud. — Felveszek továbbá *tanulót* fűszer-ve-gyes szakmába teljes ellátással. Gei-ger Sámuel, Nagyléta.

HUSZÉVES jesivanövendék azonnalra elhelyezkedne épületfakeskedésbe gyakornoknak. Jelige: „Szorgalmas dunántuli.”

ÓVÁS! Tudomásomra jutott, hogy egy ifjú gyűjtéseket eszközöl jesivám ré-szére. *Ezennel közhírré teszem, hogy senkit sem bírtam meg gyűjtéssel.* Ru-binstein A. D. főrabbi, Mezökövácsháza

GABELLAJEGYEK kiváló, pontos, megbízható, fűzet- és sorszámossal, 14-féle színű papíron, százlapos töm-bökebe fűzve; HÉBER ESKÜVŐI MEGHÍVÓK, úgyszintén bármiféle magyar, német vagy héber nyomtat-ványok izléses kivitelben, a legol-csőbb árban készülnek: SCHWARCZ LIPÓT KÖNYVNYOMDÁJÁBAN, KUNSZENTMIKLÓSON. Mintákkal és árajánlattal készséggel szolgálók.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14

Telefon: 1-111-95.

אגודת חובבי התורה והמצוות

הב

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI. EÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-238-08. Csekk számla: 60.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

„Győztél Izráel...”

Ador havát a vallásos hagyomány a segítség és szerencse reményét ébresztő hónap jellegével ruházta föl. A hozzáfü-ződött nagy történelmi esemény hirdette a Zsoltairos igéjét: „*Elajkim lönü machsze voajz, ezro b'ozorajsz nimezo m'ajd* ... — I'ten nekünk erő és hatalom, szoron-gatásokban nagyon közeli segítség, azért nem félünk, midőn megváltozik a föld és meginognak a hegyek a tenger közepén.”

Igy tehát érthető, hogy a romániai ese-ményeknek Ador havában bekövetkezett új fordulata nagy örömet váltott ki az egész világ zsidósága körében. Van abban valamilyen jelképes utalás és tanulság, hogy éppen aznap, amikor — a téli böjtök, a „*Sajvevim Tat*” utolsó csütörtökjén — felhangzott a *szlichó*-imában a fohász: „*K'él hajrészo lönü lajmdor slajs eszré, z'chor lönü hájajm brisz slajs eszré*, — I'tenünk, aki megtanítottál bennünket, hogy recitáljuk imáinkban a 13 i'teni tu-lajdonságot, emlékezzél meg ma nekünk az ezel kapcsolatlan kött frigyünkről”,

bukott meg a Goga-kormány, 44 napi dicstelen, kegyetlen, jogtipró, felelőt-le-nül handabandázó uralom után. Éppen aznap történt az, amikor azt az imát is-mételtük, amely céloz a talmudi mondás-ra, amelyet a *Zsidó Ujság* multheti szá-mában közöltünk *Ráv Jehudó* tanításai közül: „*Szövetséget kötött Izráellel a Mindenható, hogy a 13 i'teni tulajdonsá-gok említése böjtj imáiban soha nem mar-ad eredménytelen.*”

Goga bukása után minden gondolkodó és tisztességes ember vizsgálódhatik azzal, hogy a jogtiprás fáí még a mai időben sem nőnek az égig. De mélyen el-szomorító, hogy egy-egy rendelettel túl-teheti magát egy kormány az emberiség évezredek óta bejegyzett erkölcsi fogal-nain és emberi jogain. Nem is az a baj, hogy velünk, zsidókkal szemben követ-ték el a legsúlyosabb inektívákat, ha-nem az, hogy egyáltalában el lehet ilye-miket követni. A Goga-uralom 44 napjá-nak mindegyike újabb és újabb *g'zeró*-t

jelentett romániai testvéreink számára és megvalósult a fenyegető szó, hogy „*kol jajm vojajm k'el'loszaj merubbó misel chavéraj*” — minden egyes nap csak te-ztette a bajt. Míg azután hirtelen bekö-vetkezett a fordulat és mindenki érezte, hogy „*j'süasz Hasém k'heref ajin*” — I'ten segítése: egy pillanat műve.

Hómon valamikor sorsot vetett és ami-kor a sors Ador havát jelezte, igen alkal-masnak találta a zsidóság elpusztítására, mert tudta, hogy ebben a hónapban hunyt el a nagy mester *Majse Rabbéni*. Azt hitte, hogy a vezér elhalálózása havában pusztulásba kergetheti a népet is, de elfelejtette, hogy ugyanebben a hónapban született is Majse. És ez lett azután bukásának az oka. Valamilyen titokzatos fluidum hatásaként és össze-függéseként kell feifognunk Gogának bukása utáni kijelentését a miniszterta-nácson: — *Juliánus azt kiáltotta: „Gyöz-tél, Galileai, én pedig azt mondom: „Győztél, Izráel.”*

Mire célozt? Mire gondolt ebben az iz-gatott hangulatban? A zsidó történetnek egy csak nem-zsidó forrásokban megör-zött érdekes epizódjára. Juliánus római császár 361-ben lépett trónra; elhatároz-ta, hogy birodalmában helyreállítja a jogegyenlőséget és megszünteti az egyes népek elnyomását. Nem ismerte el elő-d-jének ama rendelkezését, hogy államval-lássá emelte a keresztény vallást, amely-nek alapítóját ő „Galileai”-nak nevezte, mert tudvalevőleg *Góll*-ban Északpalesz-tinában volt születési helye. Juliánus megbecsülte a zsidóságot és különösen az ragadta meg figyelmét öneki, aki sok vallást tanulmányozott, hogy egész élet-módjuk a ritualitás betartása miatt olyan, mintha állandóan áldozatot mutat-nának be. Elhatározta, hogy fölépíteti a jeruzsálemi szentélyt. A birodalomban lakó zsidósághoz görögnyelvű körlevelet intézett, amelyben hivatkozik II. Hillél patriarchához küldött értestésére, hogy megszünteti a zsidókra kivetett külön

adókat. A császár a tervének keresztülvi-telét akkorra kontemplálta, ha a perzsák elleni háborúját győzelmesen befejezi. Ez azonban nem következett be. Egy ütő-zetben harcossai élén küzdött és egy nyil érte a fejét, tudta, hogy el fog vérezni és akkor mondotta, részben beismerőleg, részben gúnyosan: „*Győztél, Galileai.*” Természetesen, hogy tervei összeomlot-tak. A szentély építése abbamaradt.

Mindezekről az eseményekről a zsidó történelmi kutatók nem tudnak semmit sem. Amit itt elmondunk, azt a történettudó-sok nem-zsidó éresítésekől állították össze. A zsidóság ezt a muló epizódot nem örizte meg. Juliánus uralkodására ju-tása nem jelentette a zsidóság győzelmét, elhunytja nem jelentette bukását. A zsi-dóság akkor már érezte, hogy nem egy római császár politikai okokból fölvető-dött terve fogja számára az üdvöt hozni, hanem az Örökkévaló. Éppen ezért nézi a zsidóság az örökkévalóság szempontjá-ból a történelmi eseményeket. Ezért hiába ismételte és variálta gúnyosan a megbu-kott miniszterelnök Juliánus mondasát, Izráel győzelméről, mert mi tudjuk, hogy nem úgy van: *Nem Izráel győzött, ha-nem az i'teni kegyelem elhárított szenvedéseket és bajokat.* Most nem is kutat-juk azt, vajjon összehasonlíthatja-e ma-gát a napsugaras francia délvídekre utazni akaró Goga az általa gúnyosan említett császárral, aki a harctéren hagy-ta az életét.

A téli böjtök hetiszakaszainak kezdő-betűi: *Sajvevim Tat*, a nagy mester *Sloh* szerint a megtérésre (*sajvevim*) és Tó-ratanulásra (*Tat*—Talmud Tajro) utal-nak. Különösen a mostani Ador havá-ban, történelmi fordulatok fergetegében és változások viharában érezzük azt, hogy történelmi bármí, — a Mindenható-hoz való visszatérés (*sajvevim*) és az ezt legjobban tápláló, erősítő, bensőségessé tevő, Tórával való foglalkozás (*tat*) hoz-ta meg romániai testvéreinknek a segítsé-get és a bajoktól való megmenekülést.

Goga bukása

Az amsterdami „De Telegraf” feltűnő helyen rendkívül érdekes tudósítást közöl bukaresti munkatársának jelentése alapján arról, hogyan mondatta le a király Gogát a miniszterelnökségről?

A román belpolitika története alig ismert eddig olyan drámai jeleneteket — írja — mint amilyenek Károly román király dolgozószobájában játszódtak le február 10-én, csütörtökön délután és este. Február 10-én délután 1 órakor lépett be Goga a király dolgozószobájába, tömött irattáskát szorongatott a kezében, hogy különböző kérdésekről jelentést tegyen. Erre azonban már nem kerülhetett sor. Károly király ridegen fogadta Goga miniszterelnököt:

— Miért jön, mit óhajt, hoz talán végre valami jó hírt is? — kérdezte a király látható idegességgel.

Károly király türelmetlenül és idegesen állt meg Goga előtt, aki azonnal észrevette, hogy miniszterelnöksége véget ért, elsápadt és várta, hogy a király folytassa a beszélgetést.

— Kedves Goga, az amire vállalkozt, nem sikerült. Képviselőválasztási politikáját nem tudom fedezni, ezzel a taktikával ön máris megbukott, a dolgok így nem lehetnek tovább, le kell mondania, le kell mondania még ma ...

— Ez lehetetlen, Felség — válaszolta Goga. Gondolnunk kell Cuza tanár személyére is. Lemondásunk az öreg Czuzát rendkívül kellemetlen helyzetbe sodorná. Egész életünkre blamálnak magunkat. A világ ki fog bennünket nevetni, ha most hirtelen eltűnünk a felszínről ...

Goga miniszterelnök megjegyzései nem hatottak meg Károly királyt, aki a következőket válaszolta:

— Ebben a kérdésben döntöttem. Erről a kérdéstről tehát ne beszéljünk tovább. Nagyon fontos bel- és külpolitikai érdekek azt kívánják, hogy ön és kormánya haladéktalanul mondjon le. Várom önt este félnyolckor, de hozza már magával a Goga-kormány lemondásáról szóló okiratot is!

Goga ezután elhagyta a királyi palotát. A miniszterelnökségre visszaérkezve, azonnal összehívta a minisztertanácsot. Valósággal „temetési hangulat” uralko-

dott e minisztertanács alatt. A lemondó nyilatkozatot a kormány tagjai sorba aláírták és az okmányt fél 8 órakor Goga bemutatta a királynak.

A fordulat hatásáról az erdélyi zsidóságban, a köv. eredeti tudósításaink számolnak be:

I.

Szatmár, február 16. Jóllehet, még mindig nagy szükségünk van a Teremtő további segítségére, nem titkolható az a nagy öröm, ami erőt vett rajtunk a beállott változás nyilvánosságára jutásakor. Csütörtökön este a késői órákban, amikor a régi kormány bukásáról hír érkezett, a város útvonalai és utcái megteltek zsidókkal, akik mazol-tov kívánsággal üdvözölték egymást és hálát adtunk a Teremtőnek, hogy meghallgatta hetek óta tartó fohászkodásunkat és kegyesen fogadta bűnbánatunkat. Mert igen sok vallástalan hittestvérem egész átalakító hatással voltak a megpróbáltatás nehéz napjai. Nem jelentéktelen a száma azoknak, akik pld. soha életükben nem öltöttek *t'fillint* és most vásároltak és elhatározták, hogy ezentúl megjavulnak vallási téren. A mult rezsim letűnése oly hatást váltott ki köreinkben, mint amilyen csak Mordecháj és Eszter idejében lehetett: *ahová hire eljutott, öröm és ünnepi hangulat* ...

Ami a helyzetet illeti: az összes zsidóellenes rendeletek *היו* egy csapásra mind hatályukat veszítették. Egyedül az állampolgársági revízió maradt érvényben, de enyhített formában. Elsősorban a revízió nem — mint a Goga-kormány szerint — 1913-ig, hanem csak 1918-ig lesz foganatosítva. Továbbá nem mint eredetileg csak a zsidókra vonatkozik, hanem az összes kisebbségekre és ezáltal eltűnt a zsidóellenes éle. Ezenkívül meghosszabbították az iratok beszerzésének idejét és minden arra jogosult megkaphatja azokat, ha ott addig minden jogosult jelentkezőt mereven elutasítottak és senki sem kaphatta meg a szükséglet iratát ... A következmény beláthatatlan lett volna!

A Központi Iroda még két hét előtt felhívást bocsátott ki (Ehrenreich szilágyosmlyói főrabbi aláírásával), hogy az elmúlt hétfőt, *Erev Pürim Kóton* egész Erdélyben általános böjtként kell meg-

ülni. És bárha közben beállt a fordulat és megvalósult az Ur szava: „*V'hójo terem jikrú vaani eene* — még mielőtt szólítanak, én már megnyilatkozom” mégis hiven megtartották erdélyszerte a böjttöt, Thillim-mondással, *Vajchal*-leinolással és *Ovinü-malkénü* recitálással. A legtöbb helyen a rabbi nagy *müszor-drósót* is mondott, felhívta a hivat *t'süvó-ra*, hogy a Mindenható könyörüljön meg Izrael maradékán és hamarosan bekövetkezzék a *geüló selémó*. Mert nekünk nincs másban bízunk, mint a Teremtőben, amint a Zsoltháros mondja: „*Al tivtechü bindivim* ... , ne bizzatok a befolyásokban, emberekben, akikben nincs üdv, kimegy a szelleme, viszatér a porba, — *de üdv annak, akinek Jákaiv I'tene a segítsége.*”

Katz Albert

II.

Nagyvárad, február 16. A jelenlegi politikai helyzetről még nem igen lehet tiszta képet alkotni, annyi azonban bizonyos, hogy a helyzet hála az égnek egyik napról a másikra megváltozott és lényegesen megjavult. Schitó-betiltások, szombatszégést kényszerítő rendelkezések és nemcsak a demokratizmus, hanem az emberi érzést megszegyenyítő dekrétumok hatálya megszűnt. Ellenben az állampolgársági revízió tovább folyik és ez tisztázza fogja, hogy mennyi a (nem létező) csalárd módon szerzett állampolgárságok száma. A prefektusok mindenhol ténylegesen aktív ezredesek, akik a politikától teljesen távol állanak.

A prefektusok belkutatásukkor a lehető legszebb nyilatkozatot tették: **polgár és polgár között nem tesznek különbséget,**

mindenkinek egyformán állanak rendelkezésre és bünt egyformán torolnak meg, bármely nemzetiségű is legyen a bűnös. *Florescu* ezredes, biharmegyei prefektus ma elrendelte, hogy 6 órán belül minden horogkeresztnek és választási jelnek el kell tűnnie a város területéről, ami már meg is történt. A szélsőségesen antiszemita vasgárdát teljesen letörtek. Csernovitzból érkezett jelentés szerint ott többszáz cuzistát tartóztattak. Hittestvéreink látják, hogy nem csalódtak a régi szózatban: *Hinné laj jónüm v'la jison sajmer jisz-roel*” és I'tenbe vetett bizalommal várják a további jesiút.

Rubinstein László

Vezetőségünk fontos felhívásai

Az Orthodox Központi Iroda e napokban több körlevelet küldött az orthodox hitközségek főbábjainak és elnökeinek.

Megküldötte az Iroda a Központi Bizottság rabbikollégiumának két körlevelét, amelyek közül az egyik általános felhívást tartalmaz arra nézve, hogy ismerje fel a zsidóság, mai nehéz megpróbáltatásának igaz okait: a vallási élet súlyos elhanyagolását, a hitűség fájdalmas gyöngülését és hogy lássa be a Tóra szent parancsaihoz és a hagyományokhoz való igaz visszatérés rendkívüli fontosságát és szükségességét.

A rabbikollégium tagjai azzal a kérrrel fordulnak főbábjainkhoz, hogy mutassanak reá hitközségeikben a vallási élet elhanyagolt területeire és hívják fel intő szózatukkal hivatelt az igaz hitűség ápolására és a régi szent hagyományok megtartására.

Másik köriratukban a rabbikollégium tagjai arra hívják fel hittestvéreinket, hogy tegyék lehetővé a Szentföldön élő és mezőgazdasági műveléssel foglalkozó vallásos testvéreink számára a most folyó Smitóh-évknek szent Tóránk parancsai szerinti megtarthatását. Kéri, hogy Skólim-szombatján a Tóra elé járuló hittestvéreink ezeknek a testvéreinknek anyagi támogatására adakozzanak. Hitközségeink vezetőire vár az a feladat, hogy ezt a szentóelu templomi gyűjtést és hittestvéreink vallási rendeltetésű felajánlásait minél eredményesebbé tegyék.

Egyik köriratában a Központi Iroda arra kéri az anyakönyvvezető főbábjait, hogy az anyakönyvi kivonatokért hozzájuk forduló nagyszámu hittestvéreink kéréseit gyorsan és méltányosan intézzék el. Utbaigazításokkal szolgál az Iroda a kivonatok illetékdíjazásáira nézve és közli, hogy igazolt szegénység esetén az okiratok bélyegmentesek.

Végül egy külön körlevélben arra hívja fel a Központi Iroda a nagyobb hitközségek elnökségeit, hogy a tömeges állampolgársági igazolások megkönnyítésére alakítsanak helyi bizottságokat.

amelyek hittestvéreinknek segítségére legyenek a szükséges okiratok beszerzésében. Fontos, hogy a bizottságok ne csak anyagi támogatást nyújtsanak a szegénysorsu hittestvéreknek, hanem kellő jogi utmutatással és tanáccsal is szolgáljanak az okiratok beszerzésére nézve. Ezt a körlevelet az úgy nagy fontosságára való tekintettel és abból a célból, hogy annak tartalma az érdekeltek széles köréhez minden részletben eljusson, a következőkben ismertetjük:

Nagyérdemű Elnökség!

Alábbi felhívásunkkal és kérelmünkkel azoknak a hitfeleinknek ügyében és érdekében fordulunk a nt. Elnökséghez, akik a most folyamatban levő nagyarányú állampolgársági igazolások következtében jogi és anyagi támogatásra vannak utalva. Tekintve, hogy az igazolások nemcsak a nagyobb városokban történnek, hanem ezeket a környező kisebb helységekre és falvakra is kiterjesztették: szükségessé vált, hogy az útbáigazításra és támogatásra utalt hitfeleinknek az egyes nagyobb közeli hitközségi centrumokban megfelelő tanácsadó szerv: mint intézőbizottság álljon rendelkezésre. Ennek a bizottságnak az lenne a feladata, hogy főképp utmutatással szolgáljon azoknak az okmányoknak beszerzése tekintetében, amelyek a magyar állampolgárság igazolásához szükségesek. E célból hozzáértő jogtudó személyek szolgálatai is igénybeveendők, akik ezt a felekezeti érdekűvé vált munkát sokhelyütt bizonytalansággal és kések majd elvégeznü. Tekintve, hogy számos szegénysorsu hitfeleink anyagi eszközök hiánya miatt, nem képesek beszerezni a megkövetelt iratokat, amelyeket legelőbbször elcsatolni területek kell ke-restetni: ezeknek, vagy anyagiak bocsaj-tandók rendelkezésükre az okiratok kikutatása céljából, vagy pedig maga a bizottság közvetlenül intézkedjék az iratok megszerzésé iránt. Minthogy a hozzáink beérkező nagyszámu beadványokból azt látjuk, miszerint nem áll egészen tisztázottan az a kérdés, hogy milyen igazolást követelnek az idegenellenorzo hatóságok, általános tájékozásul azokat röviden következőkben ismertetjük:

I. Razziák során, vagy egyébkénti — vasuti stb. — igazolások alkalmával, a hatósági közegek rendszerint elfogadnak olyan illetőségi bizonyítványt, amely a tñanoni záradékkal van ellátva, vagyis azt tartalmazza, hogy annak tulajdonosa már 1921. évi július hó 26-át megelőzőben bírt illetőséggel Magyarország jelenlegi területén. A személyazonosság tanúsítására, célszerű fényképes személyazonossági igazolványt is kiváltani.

II. Abban az esetben, ha a hatósági közegek az ilyen illetőségi bizonyítványt valamely okból kielégítő igazolásul el nem fogadják és a felet magyar állampolgárságának leszármazás szerinti tanúsításra hívják fel, a belügyminiszteriumtól kell okiratot szerezni a magyar állampolgárság igazolására. A belügyminiszterium ilyen magyar honosságot tanúsító állampolgársági okiratot csak akkor állít ki, ha a fél bemutatja:

a) Törvényes felmenőjének (anya vagy nagyatya) igazolását arravonat-

kozóan, hogy ez az 1875-76-77-78 és 79. években a régi Magyarország valamely községében megszakítás nélkül lakott és ott az adózók lajstromába be volt vezetve, illetve adóköteles foglalkozást üzött. Ez az okmány a legfontosabb, mert az 1879. évi L. t. c. 48. §-a alapján az ilyen személyek annakidején e törvény erejénél fogva valamennyien magyar állampolgárokká váltak, még ha az akkori Magyarország területén kívül születtek is. Ez a bizonyítvány ennek az adófizetőnek magyar állampolgárságát tehát kétségen kívül tanusítja. Ezt a bizonyítványt a belügyminiszterium a honossági okirat kiszolgáltatásának előfeltételként általában megköveteli és ez alól csak akkor tesz kivételt, ha — a magyar eredetű felmenőktől való származás bizonyítására — igazolattik, miszerint ez a személy az elmúlt század 50-es éveiben az akkori Magyarországon született és azóta is állandóan az ország területén lakott s hogy ugyanez áll törvényes lemondásra és egészen az igazolásra felhívott személyig az 1921. évi július hó 26-iki időpontig.

b) Az a.) alatti személy születési- és házassági anyakönyvi kivonatát.

E két bizonyítvány közül a házassági anyakönyvi kivonatot — vagy a törvényes házasság egyébkénti hiteles tanúsítását — feltétlenül megkövetelik, mert ez a törvényes házasság bizonyítására szükséges, a másik tanusítvány helyett, ha ez be nem szerezhető, a hatóságok elfogadnak egy olyan anyakönyvi tanusítást is, amelyben az anyakönyvvezető rabbi azt bizonyítja, hogy a szóbanlevő születési eset nem fordul elő az anyakönyvben. Ez az úgynevezett nemleges bizonyítvány.

c.) Ha az igazolásra felhívott személy: elsőzígleni leszármazottja — tehát gyermeke — az a.) alattinak, úgy az a.) és b.) pontokban felsorolt okmányokon kívül elegendő az igazolt személy születési anyakönyvi kivonata, mert ezzel bizonyítja a magyar állampolgárságú atyjától való törvényes leszármazását. De ha az igazolásra felhívott már második, vagy harmadzígleni leszármazott, úgy az esetnek megfelelően, a születési bizonyítványokon kívül, csatolni kell a közbeeső felmenő, illetve felmenők házassági és halotti anyakönyvi kivonatait is.

A hozzáink intézett kérdésekre bármikor készséggel megadjuk a kívánt felvilágosításokat.

AZ ORTH. IZR. KÖZPONTI IRODA NEVÉBEN:

Dr. REINER IMRE s. k.

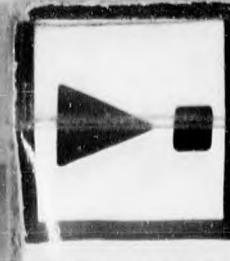
jogtanácsos.

KAHAN-FRANKL SAMU s. k.

elnök.

MEGLEPŐ UJTÁS! A paróka már nem öregít, mert a legújabb modellek csinosak és fiatalosak. Csakis natur hullámos hajból a cég titkos eljárása szerint tökéletesen fejhez simuló hártavékony széllel készítve. **ELEGÁNS!** **FIATALOS!**

Piechnik és Mechtl
IV., Váci-utca 18.

R. Szimcho Bünem Breuer, tabi főrabbi זימל

Hillél elhunyt alkalmából felhangzott a sóhaj: „haj choszid, haj ónov — oda a szerény, oda a mély vallásosság”. Ezt a zokszót a maga teljességében alkalmazni lehetett a pénteken elhunyt tabi főrabira. Példás szerénység jellemezte, de mindenki tudta, hogy a Tóra-tudomány milyen kiválósága működik a somogygyeji hitközségben. Ez a község a vallásosság szigete azon az egész környéken, ahol évtizedek elszidótlánító irányzata a vallásosságot kikezdte és a hitközségek vallásos jellegét megváltoztatta. Ez a község ellenállt és a háború előtti asszimiláció irányzatának hullámai nem öntötték el. Ez az ő egyéniségének köszönhető, aki úgy vezette nyáját, mint *Majse* és *Aharajm*: békességgel, szelidséggel, de ha kellett határozottsággal és szigorral. „Édo hamaczevo”, az ő hitközsége a legjobb, legigazibb emléke. Vallásos k'hillót vett át és ilyet hagyományoz az utókorra, tisztán megőrizte a szent örökséget. Bölcséink tanítása szerint a mennybéli itélő előtt az első kérdés: „Nószószó v'noszalto beemünó — cselekedtélt és tevékenykedtélt-e híhüség szerint?” Ő joggal felelheti: „Hasém Elajkim attó jódótó — Örökkévaló I'ten, Te tudod!”

Mintha egész élete magyarázat lenne a midras eme szavaihoz: „Hódor ódom Tajró, hódor Tajró chochmó, hódor chochmó anóvó, hódor miczóvó ez'niusz — az ember legnagyobb díszje a Tóra, a Tóra-tudás díszje az életbölcesség, az életbölcesség díszje a szerénység, a miczóvógyakorlás díszje a bensőség”. Őt is Tóra-tudás, életbölcesség, szerénység, miczóvógyakorlás s bensőség, a szellem világában való befelé élés jellemezte.

A megdicsőült, aki az orth. országos képviselőség tagja volt, kórházi kezelés-

re feljött a fővárosba és itt érte utól a halál. A *taharó*-szertartást a bpesti orth. Chevra végezte vasárnap reggel Sussmann rabbi részvételével. Csakis előzőleg mikvót vett személyek vehettek részt a szertartásban. A tabi hitközség kiküldöttei ezután gépkocsin hazavitték a drága holttestemet tartalmazó koporsót és délután óriási részvét mellett helyezték Tabon örök nyugalomra.

Magasszárnyalású heszpedekben buszították Pressburger főrabbi (Bonyhád), Goitein főrabbi (Hógyész) a Központi Iroda nevében is, Steiner főrabbi (Gyömöre). Végül veje Grosz rabbi maszpidotha szívhez szólóan. — תנצ"ה

A falu...

„A jőzan magyar paraszt külömb biztosítéka az ország renájének, mint az egyre jobban nekikötőyagosódo, az iróasztal mellőli hatalmában tobzódo értelmiségi középosztály.” Ezt olvassuk egy nemzsidó lapban. Egy budapesti előkelő klubban pedig egy katolikus lelkész arról tartott előadást, hogy milyen fontos az ország társadalmában a falu. Azt mondta, amilyen a falu lelke, olyan az ország lelke. Ezt orthodox zsidó szempontból elfogadhatjuk. A kisebb községek voltak fenntartói a k'hilló-élet hagyományainak. A félművelt intelligencia pedig a mi sorainkat is pusztítja és a mi szempon-tunkból is nagyon veszélyes. A talmudi böles is azt hangoztatja: A „Sír Hasi-rim” szava „Nolinó bakfórim — hadd időzzünk falvakban”, azt jelenti: „Ne úgy itélj meg engem, mondja Izráel I'tenhez, mint a nagyváros lakóit, ahol különféle bünök uralkodnak.” Eppen ezért sajnálatos, hogy a kisebb zsidó hit-

községek kivészőfélben vannak. Természetes, hogy ezt a külső viszonyok okozták. Az állam beavatkozása a gazdasági életbe, a szövetkezetek túlságos támogatása, a mesterségesen élesztett gyűlölet a kisebb községek közül mindent a nagyvárosok felé terelték a zsidó lakosságot.

A Szentföldért

R. Majse Blau jeruzsálemi rabbi, aki tudvalevőleg pár hete Magyarországon tartózkodik, az általunk beszámolt nagyszabású fővárosi szentföldi propaganda estje után vidéki turnéra indult. Többek között Békéscsabán és Szarvason aratott nagyobb sikereket. A közönség mindenütt lelkesedéssel és kellő megértéssel hallgatta fejtegetéseit a szentföldi orthodoxia helyzetének megjavításáról és a vallásosságért való önfeláldozó küzdelmeiről, melyhez — úgy mond — a diaszpórabeli orthodoxia tetterős támogatása elengedhetetlen.

A kereskedelem képzése körül

Egy kereskedelmi szaklap megállapítja, hogy az a harc, amely a kereskedelemnek képzéséhez kötöttsége és a képzítés ellenzői között folyik le, tulajdonképpen világnézeti alakra fölépített közgazdasági harc. Az a kérdés: legyen-e numerus clausus a kereskedelemben, azaz nem lehetne-e ilyen módon a zsidó kereskedők egyszisztenciáját megnehezíteni és a következő nemzedéket törvényes keretek között kiszorítani a kereskedelemről. Az illető lap abból az alkalomból, hogy az üveg- és porcellán-kereskedők saját elnöküket, akinek jobboldali nagyhangú tevékenysége közismert, leszavazták, megállapítja, hogy a zsidó kereskedők egyszerűen dezavválják az ő keresztény elnöküket, aki tözsgyökerez szlovák neve dacára természetesen fajmagyar érdekekért küzd. Mit látunk ebből? Amit mi már régen megállapítottunk. Kerteltek, de most már nevének nevezik a gyermeket. Most láthatjuk azok a zsidó kereskedők, akik pillanatnyi előnyökért hajlandók lettek volna a kötöttség mellett szavazni, hogy hová visz az út. A miniszteri rendeltől függ most minden. Sohasem szabad elfelejteni, minden igazságban gyökerező jog kedvez a zsidóságnak, de minden rendelkezési jog a pozíciójának romlását jelenti. Mert az igazságos jog csak egy, a rendelkezési jog pedig sokféle és a zsidóság könnyel és vérrel irt középkori története mutatja, hogy mit jelent az, ha a zsidók jogokat kapnak. Már száz évvel ezelőtt mondotta a német zsidó bíró: „Wir brauchen keine Rechte, wir brauchen Recht!” Azaz, a jog a mi életünk, de a jogoktól fázunk, mert számunkra ez jogfosztást jelent.

A Talmud mesterei

— Rav Asi —

Hatvan évig működött Babilonia Moszo *Machsziyo* (Sziuro) város jesivája élén. Átvette, elrendezte az összes magyarizátokat, amelyeket *Rabbi Jehüdo Hanósi* a misna megszerkesztője halála óta (219) tanítottak a babiloniai talmudiskolákban 200 év óta. 30 évig tartott a traktátusok egyszeri izben való áttanulmányozása s utána 30 évig a második végleges megszerkesztése. (*Bovo Bászro* 157/b. Lásd Rasbam.)

Életéből

Kiházasította fiát és látta, hogy a megjelent vendégek féktelenül mulattak, elővett fehér üvegből való serleget és összetörte, amiáltal mérséklődött az örömlük. Mert nem szabad az embernek teljesen odaadnia magát az örömmek ezen a világon (Bróchajsz 31.) Tajszezes szerint innen ered a nálunk is meghonosított szokás, hogy esküvők alkalmából összetörnek poharat, vagy más hasonlót.

Nedórim 62. lapján találjuk: Rav Asinak erdeje volt, eladta a mágusoknak, akiknek kultuszához tartozott a tűzimáda. Szült neki *Ravinó*, hisz ezzel hozzásegítet őket esetleg a bálványimádás tilalmához? Rav Asi azonban azt felelte, hogy a fa általában tüzelésre szolgál, tehát minden aggodalom nélkül eladható bárkinek is.

Ráv Ado bar Ahavo mondotta: Rebbe (R. Jehüdo Hanósi) idejétől kezdve egész Rav Asi-ig nem találjuk, hogy egy emberben annyira egyesült volna Tóra-tudomány és világi nagyság, mint ő nála. Rav Asinak hódolt még *Hüno bar Nószon* az exilarcha is, aki kedvelt embere volt Jezdeger perzsa királynak. (Szanhedrin 36.)

Ha rituális kérdés került elébe, vajjon a levágott állat kóser-e, egybehívta Moszo *Machsziyo* összes mészárosait, akik akkoriban jól ismerték a kérdést, mondván: „Őnekik is jusson egy forgács a felelősség gerendájából.” (Szanhedrin 7.)

(Ez arra tanít bennünket, hogy nehéz kérdések elbírálásánál, ne bizzunk önmagunkban, még ha értjük is a dolgot, hanem vonjunk más hozzáértőket is az elbírálásához, amiáltal a tévedés esélye csökken és a felelősség megoszlik.)

Elhunytá előtt

Rav Asinak megjelent a halál angyala az utcán. Szólt hozzá Rav Asi:

— Engedj nekem még 30 napot, hogy átismételjem a tanultakat, mert odafentről azt hangoztatják, hogy „üdv annak, aki idejő és vele amit tanult”...

A harmincadik napon ismét eljött, kérdezte tőle, miért siettel úgy? A halál angyala felelte:

— Mert a Gondviselés már elérkezettnek véli az utód, Hüno bar Nószon működését és az egyiknek uralkodása nem érintheti a másikat egy hajszálnyira sem. (*Majéd Kóton* 28.)

Rav Asi kérdezte *Bár Kipajk* gyászszónoktól: Ha elköltözöm e földi életből mit fogsz fölöttem mondani? Azt felelte: „Ha a cédrusokba kapott a láng, mit csinálnának a fal izsópjai? Ha a tengernek livjószonja horogra akadt, mit tehetnek az álló víz halai? Ha a rohanó folyóba bejutott a horog, mit tehetnek a ciszternáknak vizei?” ... (*Majéd Kóton* 25.)

Méltó vezetőket!

Rés Lokis tanította: Aki méltatlan bíró helyre a község fölé, olyan, mintha bálványligetet ültetne Izráelben, mert meg van írva a Tórában: „*Sajftim v'sajtrim titen V'chó* ... — bírákat rendelj magadnak” és mellette áll: „*Laj szittá V'chó aséro* — ne ültess bálványligetet.”

Ezt a kijelentést így egészítette ki Rav Asi:

— Ahol pedig méltó talmidchóhom van és annak dacára méltatlan embert helyeznek a vezető tisztségbe, akkor ez olyan elítélendő cselekedetté minősítendő,

He tenkénti járatok

PALESZTINÁBA

TRIEST-ből és GENOVA-ból

Esperia, Galilea, Gerusalemme, Marco Polo, Palestina hajókkal

Kedvezményes társasutazás

a

Szentföldre

április 26—május 17

DR. PATAI JÓZSEF

főszerkesztő vezetésével

Felvilágosítás és prospektus:

ADRIATICA

Tengerhajózási Társaság

Budapest, VII., Thököly-út 2. IV., Váci-utca 4.

és Mult és Jövő szerkesztőség

Budapest, V. Vadász-u. 11.

M. N. B. eng. 915.

mintha szorosan a szentély oltára mellé ültették volna a bálványligetet, mert az említett szentfrási vers „ne ültess bálványligetet” így végződik: „*ézel misbach Elajkecho* — I'ten oltára mellett”. Már pedig a talmidchóhom az oltár módjára védi meg a közösséget ...

Asszonyok a házasságban

Jevomajsz 118. lapján egynehány talmudböles népies mondásokkal akarja kifejezni, hogy a nő igazi eleme a házasság.

Rés Lokis mondotta: „Jobb kettesben élni, (bármilyen férjjel) mint elhagyottan ...”

Abájé szerint, akinek férje alig nagyobb a hangyánál, még az a nő is olyan büszke, hogy ülőhelyét az előkelők közé teszi ...

Rav Pópó mondá: Mégha gyapjufésülő is a férje, a nyilvannosság előtt büszkélkedik vele ...

Rav Asi szerint, akinek férje zöltséget árul, nem bánja, ha még az olcsó lencsét sem kaphatja tőle a fazekjába és beéri azzal, hogy — nejeének nevezheti magát...

A túlvilágban való hit

Hol szól az Irás a halottak feltámadásáról? Rav Asi szerint Doniélben, amely széfer így fejeződik be: „Te pedig vonulj a vég felé, pihenj és támadj fel sordra az időknak a végén.” (Szanhedrin 92.)

Tanulni és tanítani

Kajhelesz ama mondása „*Ümi ajhév behómajn laj v'vüó* — aki kedveli a sokaságot annak jut gabona” jelenti Rav Asi szerint: aki sokaságban, nagy gyülekezetben szeret tanulni, annak jut a Tóratudás gabonája. Ravinó szerint: aki tanítani szeret a sokaságban annak jut a tudás gabonája, mert így mondotta Rebbe: „Sok tórárt tanultam mestereimtől, de többet társaimtól, legtöbbit azonban tanítványaimtól (*Makajsz* 10.)

A vallástörvények megtartása

Honnan tudjuk, hogy ha valaki túloz, hozzátesz, akkor voltaképpen csökkent? Rav Asi szerint onnan, mert „12” héberül „sté ószor”, de ha kibővítjük és azt mondjuk „asté ószor”, akkor „11” lesz belőle. (Szanhedrin 29.)

Honnan tudjuk hogy kötelességünk, a Tóra-törvényének megőrzésére rabbinikus ovóintézkedéseket tenni? (*Rémez lis-nijajsz min hatajro minájín?*) R. Ajsijo szerint Mislé szavaiából: „Fokozd az óvatosságot és ne menj a bünbe”. Rav Asi ezt egy hasonlattal világította meg: Ha valaki kívülről, jó kapuval örzi kertjét, jól van örízve, de ha valaki a kertben öriz, akkor csak azt örzi, amit maga előtt lát, háta mögött nem vigyázhat. (*Jevomajsz* 21.)

Rav Asi tanítá: Ha az ember teljesíteni akart egy miczvót, de meg lett akadályozva benne, olybá vétetik neki, mintha teljesítette volna. (*Bróchajsz* 6.)

„BARBIEN” késnélküli borotválópor
minőségben utólréhetetlen
BARBIEN VEGYIPARI VÁLLALAT, Budapest, Király-u. 30. Tel.: 119-564.

Eredeti angol szövetség
különlegességek Kazár Nándor
posztókereskedőnél V., Deák Ferenc-u 4. — Szombaton zárva

Első forrásból vásároljon
ezüst tórafelszerelést,
gyertyatartót, arany, ezüst és
brillians ékszereket, órákat

Heiden Leó
ékszerésznél

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árák.
Budapest, Király-u. 21. Telefon: 1-381-10

Tollhegyről...

Megbukott Goga. Nem hiába van Ador hava, ilyenkor már régóta rájár a rud a Homon hoagogákra... S ahelyett, hogy a zsidóknak kellett volna elbocsátaniuk 40 éven aluli cselédeiket március 15-éig — így szól a botrányos indokolás Goga-Cuza féle cselédrendelet — Gogát és társait bocsátotta el Károly király, aki belátta, hogy a Goga-Cuza rendszer Romániát Németország cselédjévé süllyesztette rövid 44 nap alatt. A román események 24 óra alatt legfényesebben beigazolták tehát Bethlen István téziséit, hogy csak tönkre lehet az a kisebb, gyengébb ország, amely a német faj-ideológiát utánozza.

Gogát, aki tönkre tette az országot, elcsapta az uralkodót. És amint a csüörtök délutáni minisztertanácson bejelentette minisztertanácsának, hogy Hámán módjára „kolszó élov horóv mipné hamelech” kegyesített lett a király előtt, újból a költő beszélt belőle és poétikus fanyarral kijelentette Julián „Gyöztél Galileai” szavaival: „Gyöztél Izrael”. A magyar nyilasok lapjai ezzel szemben hangsúlyozták, hogy ne nagyon örüljünk, mert a rendszer megmaradt. Hát sajnos van valami igazság ebben és körülbelül úgy vagyunk vele, mint az egyszerű gimnázistával, akinek az apja egy napon azt mondja: „Te, a szigorú latin tanárod meghalt”. A fiú hallgat. „Talán nem örülsz” kérdi az apa. „Nem nagyon, mert a latin nyelvtan megmaradt” felelte a fiú. — De azért mégis kiérezhető a nyilaslapok bosszúsága Goga bukásán. Mert hiszen nemis arról van szó, hogy Románia egyszerre filozemita lett volna. A jobb-oldali rendszer Goga előtt is megvolt ott, de a Goga-Cuza rendszer nem és ez, hála Istennek megszünt egyik napról a másikra... Dutey ladraku, Goga domnule!...

A magyar antiszemita sajtó természetesen támadja Bethlent multiheti szókimondásáért. Pedig hiába, a magyar nép ha nem bujtogatják fel, nem antiszemita a vele egy sorsközösségben élő zsidósággal. Ezt a legszebben dokumentálja az irsai zsidókántor esete, amit a múlt héten ebben a rovatban regisztráltunk. Amióta a hitközség felmondott a 16 gyermekes családapának, ő a legnépszerűbb ember Alberti-Irsán. Az emberek

előre köszönnék neki, az ő ügyét tárgyalják faluszerte a gazdakörben, róla beszélgetnek a tittott bormérésekben, ahol egy pengőért mérnek öt liter új bort, az ő sorsa érdekli a gazdalegényeket, az iparosokat, a kereskedőket, a katolikussokat és reformátusokat. Amióta megtörtént a baj, a parasztság naponta el-el szaladnak a kántortalához: hostam egy-két tojást kántorné lelkem, itt van egy kis zsír, a gyerekeknek tej is kellene... A kántor és kántorné nem akarják elfogadni az ajándékokat, de a gój-szomszédok csak ott hagyják. Ellátják tanácsot és valóságos agitációt folyik érdeklődésben...

Egy szeszkereskedő küldte be nekünk a „Párlat,” c. szesz-szaklap február 5-i köv. közleményét:

Dr. Dach Sándor:

„Jóvaj sólajm, joniochü al mish'vajsom hajlech n'ohajohaj — vonuljon békében, pihenjen nyughelyén, aki egyenesen járt” (Jesájó 57., 2).

A derék, kötelességtudó, becsületes embernek eme jellemrajzát juttatja eszébe minden tisztelőjének dr. Dach Sándor, a budapesti orth. zsidó kórház nyugalmazott főorvosának elhunyt. Megtestesítette magában a régi k'hillók doktori típusát, aki tudta azt, hogy a betegség oka, sokszor a lelkieknél sikkján van, azért az ember lelki egyensúlyához a vallás és az Istenben való bizalom hozzátartozik. Működésében mindenkor kötelességtudás és szeretet vezette. Amint a 45. zsolthár mondja: „Hüezak chén b'szifsajzecho”, „kedvesség ömlött el ajkain” amikor a beteghez szólt és ezért megvalósult rajta az ige folytatása is: „al kén bérchóhó Elajkim Tajlom — azért áldott meg téged az Örökkévaló mindenkor”. Általános tisztelet és nagybecsülés vette körül, a legboldogabb családi élet jutott részül, megadatott neki, hogy a bibliai koron túl működhesse jó szívé és finom érzése szerint.

A hétfőn lefolyt nagy temetés tanubizonyossága volt az öt körülvevő általános szeretetnek. Sussmann rabbi mélyen átértett szavakban adott kifejezést a budapesti orthodoxia veszteségének s alkal-

— Több mint 30.000 hadifogoly él még Szibériában. Sok van az ott rekedt magyar hadifoglyok között olyan is, akiket a magyar hatóságok holtta nyilvánítottak, pedig ezek még élnek és reménykednek, hogy egyszer ők is hazajöhetnek. Sok ilyen élőholtak talán jobb is lenne, ha ott maradna, mert a feleségének már új férje van és ha a „halott” hazatérne, valóban olyan lenne a helyzete, mint a hazajáró léleknek.

Mit mutat ez? Azt, hogy milyen igazak bölseink rendelkezései. A vallástörvény szerint a nő nem köthet házasságot, amíg megbízható módon nincs megállapítva a férje halála. Ehhez ragaszkodni kell. Nálunk zsidóknál nincs „halottá nyilvánítás”. Mert, hogy egy ilyen eljárás még ma is milyen bizonytalan, milyen ingata, ducára a technika vívmányainak és a nagyszerű közlekedési eszközöknek, éppen ez a közlemény mutatja. Reméljük, hogy eme élőhaltak között nincsenek zsidók.

mazta reá Jeremiás próféta szavait: „Hacori én b'Gílod, haraffe én som... nincsen balszam Gileadban, mert hiányzik a nagybecsült, tisztelt orvos.” Nagy mérvű elfoglaltsága dacára — úgymond — az első tíz között volt ott a templomban, háza a vallásosság szellemének, a Sabbosz szigorú megtartásának szentélye volt. Steif rabbi kiemelte mily megértéssel karolta fel a megdicsőült a jesivai intézményeket és más orth. közelőket. A kórház nevében dr. Friedmann Izidor kórházigazgató rámutatott, mily szeker szegény beteget kezelte ingyenesen és mentett meg az életnek. Fáradságot nem ismerve, fagyban, kánikulában ott volt, ahol segíteni kellett, éjjel-nappal tevékenykedett a szeretet jegyében. Főlemelő és megindító volt, amikor a szónokok mind kiemelték fiainak iránta való nagy tiszteletét és megemlékeztek, milyen tökéletes harmóniában élt nejevel, aki az ő gyöngédségével, okosságával lehetővé tette áldásos működését.

A megdicsőült nagybecsült tagja volt a budapesti orth. hitközség képviselőtestületének. A hitközségi előjáróság, választmány és képviselőtestület óbudai Freudiger Ábrahámmal az élén testületileg jelent meg a temetésen. Dr. Dach Géza ügyvéd, dr. Dach Miklós kórházi főorvos és dr. Dach József ügyvéd édesatyjukat gyászolják a Boldogultban, akinek emlékezetét a fővárosi orth.-zsidó társadalom kegyelettel őrzi. Nyugodjék békében! — הנצחיה

HEIDEN JENŐ OPTIKA—FOTÓ

Budapest, VII., Király-utca 21. szám.
Telefon: 1-381-10. Szombaton zárva.

Béle Gitele péntekesti gyertyái

Egyszerű zsidó volt, tán sárosi, vagy ung-beregi ember és olyan földhözragadt szegény, amilyen minden antiszemita gaz izgató meghazudtolásul csakis zsidóember lehet. Azt szokták mondani, intra muros et extra: ha egy zsidó korlátolt, akkor nagyon is korlátolt... nos, még több igazsággal mondható, hogy ha egy zsidó szegény, akkor hihetetlenül nélkülözhető életet él.

Ilyen keserves tengődés jutott osztályrészül ennek a családnak. Három tagból állt a család: apa, anya és tizenhétéves egyetlen fiú. Az apa, Reb Bünem, munkaképtelen öreg ember volt; csak éppen, hogy nagy I'ten-szeretete annyi erőt adott neki, hogy reggel-este a templomba csoszoghatott, egyébként csak hálai járt belé a lélek. Kenyérkereső foglalkozásról sajnos szó sem lehetett.

Az anya, Béle Gitele néni, azzal keresett hetenként három-négy, kivételesen öt pengőt, hogy vagyonosabb zsidó asszonyoknak bevásárolt. Csüörtökön ludat, pénteken korán délelőtt halat; ha a szakácsnő nem ért rá, ő vitte a ludat a metszőkhöz, a kopasztdást, felbontást is többnyire ő végezte és ha sajtó volt a véseten, ő szaladt vele a rabbihoz. Rendes házaiban végzett ilyen szolgálatait azután innen is esett egy pengő, onnan is és ezekből a heti három-négy, fölülte ritkán öt pengőből tengette életét az urával. Hétköznapi krumplicsü egy falat kenyérről, péntek este egy kis becsinált az ajándékba kapott ludlábakból és vékony szárnyakból, szombat délben akárhányszor csak „kóser paszuluból” sólet, mert nem jutott a paszuly közé földönni darabka zsiradék sem... Így élt Reb Bünem és felesége Béle Gitele asszony.

A fiú, a tizenhétéves Lázár, aki tizenhétéves koráig kiéltétti vallásos életet élt, tizenhétéves korára hirtelenül nőkeresen megváltozott. Kanott egy kis állást, mint kifutó, heti nyolc pengő fizetés és borralaló itt-ott, átlag egy pengő s ezzel urnak érezte magát a síhed. Eddig szülei tartották, szívesen osztották meg vele a sült krumplicsü, a falat kenyéret és a szombat déli sóletot, aminek ellenében engedelmes és vallásos életet élő fiú volt; most, hogy felvitte I'ten a dolgát és heti keresetéből szüleinek is adhatott, legelőbb is az engedelmesség kötelező parancsát rugta fel. Ha ellenezték is a szülei: azt tett, amit akart, akkor jött-ment, amikor akart, azzal érintkezett és barátokozott, akivel akart. „Fizetek azért, amit megesezem, vackomért is fizetek, hát csak nem türom szüleitől sem, hogy úgy bánjanak velem, mint egy gyerekkel!” — mondta a fiú.

Hej, de égette Reb Bünem, vagy felesége Béle Gitele tenyerét az a heti három vagy csak két pengő, amit Lázár fiuk nekik kegyesen juttatott! Az engedelmesség parancsa után csakhamar más parancsokat is rugott fel a meggabalyodott fiú, akinek a fejébe szállt a tudat, hogy neki pénze van. Reggel akárhányszor imádkozás nélkül ment el hazulról, péntek este és szombat délelőtt is szívesen kerülte a templomot; ha bort ivott, nem nézte, kóser bort iszik-e vagy nézseht és a nézsech-bor után következett a meg nem engedett étel is.

— Inkább ne adj nekünk egy fillért

sem — sirt, könyörgött az atyja és az anyja — de „lemán hásém” marad meg zsidónak. A kóser bor sem drágább, mint a nézsech-bor...

— De a Szücs kocsmárosé jobb, mint Reb Picheszé — vonogatta vállát a fiú. — ... és édes fiam, ne egyél tréflit, hiszen I'ten ellen való nagy vétek az! — Hanem ludláb-becsináltat faljak? — röhögte szemtelenül a fiú. — En dolgozom reggeltől estig, jól esik olykor egy kis pörkölt is, ha nem is tudom biztosan, hogy kóser húsból készítik-e.

És egyszer hírül vitték Reb Bünéméknek a borzalmat: már a szombatot is megszentelték a fiú. — En is látom, de én is, hogy szombatot cigarettázott a fiú... én is láttam, de én is, hogy a koresmakertben kuglizott, parasztleányokkal szombatot délután.

— Smá Jiszeroél, még ezt is! — hördültek fel a kétségbeesett szülők és nem tudták, mit csináljanak a fiukkal. Ha azt mondják neki: nem fogadunk el tőled egy fillért sem, de menj máshová lakni, ne is lássunk a szemünk előtt egy fiút, aki tréflit eszik és megszege a szent szombatot; ha ezt mondják neki, akkor még csak rontanak a helyzeten. Mert hát ki tudja, hogy hová megy majd lakni a fiú; itt legalább mezízet lát az ajtón.

— Ribajnaj sel ajlom, adj tanácsot — fohászodott fel Reb Bünem, nemkülönbén Béle Gitele asszony. Mit csináljunk azzal a fiúval, hogy legalább a szent szombatot ne szegje meg? Nézsech-bor és tréflit pörkölt — ez is szvszaggató fájdalom zsidó szülőknek... de megszegése a Sabbosznak: ez megrövidíti az életet, kora sírba visz!

— Korai sírba visz minket, az a meg-tévelyedett fiú meg elveszti a chélek ajlom hábó-ját!

És addig-addig fohászodott Béle Gitele asszony a könyöröltes Legfelsőbb-höz, amíg álmatlanul eltöltött több éjszaka után végre adott neki tanácsot, azaz tetszetős ötlethez juttatta.

Előbb négy szemközt összesugott az urával.

— Reb Bünem-lébn — mondta neki a jó asszony és közölte vele éjszakai ötletét — nekem mégis csak kételyeim vannak, hát menj el kérlek a rebbehez és kérdezd meg tőle, vajjon szabad-e? — Nárrele — mosolygott Reb Bünem. — Miért nem volna szabad, amire gondolsz?

— Míndegy — felelte az asszony. — Te nem vagy ros bészidin, még dájon sem vagy, hát csak menj el a rebbehez és kérdezd meg.

Félóra mulva visszajött Reb Bünem és megnyugtatta az asszonyt, hogy szabad — Azt mondta a rebbe, hogy szokatlan ugyan, de éppen azért, mert szokatlan, Sémjiszborach adta neked az ötletet. Hát csak tegyél úgy, ahogy gondold.

*

Legközelebbi péntek délután, mikor a Lázár fiú a munkából hazajött — Reb Bünem már a templomba vánszorgott — az asszony a lelkére beszélt a fiúnak:

— Nézd, édes Lézerem — mondta — hogy te „Gott sei's geklugt” tréflit eszel, bort iszol és most már sohasem imádkozol, nem mondom, hogy hagyjád, chölele, hogy ilyesmit mondjak. De a szent szombat, édes fiam, az nagy dolog. Azt megszegni a legnagyobb vétek, amiért hajdanában halálbüntetés járt, hiszen tanulod.

— Akár tamultam, akár nem tanulom... hát aztán? — morogta utontan a fiú. — Ma már más idöket élünk, ma nem itélik halálra az embert, ha szombaton rágyújt és füstölget.

Béle Gitele asszonynak a könnye folyt öre a beszédre.

— Nem vitatkozom veled, édes Lézerem — folytatta meg-megcsukló hangon — csak egyre kérlek, fiam, csak egyre. Péntek este, mikor gyertyát gyújtok, buzgón imádkozom szülemért, nyugodjanak a gan-edenbem, hogy örök életet adjon nekik a Legfelsőbb, imádkozom apáért és magamért, hogy forduljon már jobbra a sorsunk és imádkozom éretted, hogy adjon neked egészséget s gondtalan jólétet a Legfelsőbb. Hát igérd meg nekem, édes fiam, hogy legalább addig, amíg a szombati gyertya az asztalomon ég, nem fogod megszegni a szombatot. Nézd csak, egyetlen fiam: én éretted, az életedért imádkozom; hogyan fogadhasa I'ten az éretted való imámat, ha te ugyanakkor megszeged a szent szombatot?!

— Ezt megigérem, mondta a fiú és jót mosolygott magában édesanyja naiv együgyűségén. A szombati gyertya — gondolta — az a kisujnyi vékonyka gyertya, félóránig, háromnegyedóránig ég... addig ki fogom bírni cigarettázás vagy pipázás nélkül is.

חפץ של פסח Husvétli áru az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk.

A felügyeletet az egri főrabbi, főtisztelendő

Schreiber Simon ur gyakorolja.

A husvétli áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorúbb, mint az egész éven át gyártott áru amugy is nagyon szigorú felügyelete. E szigorú rituális felügyelet teljes erejű biztosíték arra, hogy az áru és így különösképen a husvétli áru megbízhatóságához soha kétség nem léphet.

A husvétli áru tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest, 118. postafiók 5. Telefon: *2-588-45.

BECKERT HUGÓ parókakészítő specialista

Speciális kivétel! **VILDOB-UTCA 27** Speciális kivétel!
Elegáns paróka fejhez simuló hártayavékony szőllel, csakis valódi prima hullámas hajból készítve.

— Meg is esküszöl az egy élő P'tenre — kérdezte Béle Gitele asszony — hogy addig, míg a szombati gyertyám ég, tiszteltem fogod tartani a szombatot?

— Megesküszöm, anyám. Az egy élő P'tenre esküszöm. Hogy addig, míg a péntek esti gyertya ég, nem fogom megszegni a szombatot.

— Akkor áldjon meg a Legfelsőbb, fiam.

... Ma a főnökömmel vacsorázom (ez igaz is volt) tehát ne várjatok vacsorára — mondta még a fiú és elment.

Másfél óra múlva, jól bevacsorázottan, hazament, de csak azért, hogy lássa, leégett-e már a péntek esti gyertya. Mert úgy gondolta az P'tenről megfledkezett, hogy a bőséges vacsora után jól fog esni egy-két pipa dohány.

De hát Béle asszony ötlete csakugyan P'ten-sugalta ötlet volt.

Lázár fiú benyitott a konyhául is szolgáló nagyon szegényes, de tisztán tar-

tott szobába és attól, amit látott, egyszerűen olyasmit érzett, ami tízes kézzel markolt bele a szívébe és eldurvult kérés lelkéről leolvastotta a ráragadtó salakot. Csak egy t'fenfő zsidó asszony, aki félt az ő egyetlen fiát a vallásialanság posványába való végleges elmerüléstől; csak egy zsidó anya gondolhatta ki azt, amit a Lázár fiú az asztalon látott.

Péntek esti gyertyául röfnyi hosszú, úgynevezett Jomkipür-gyertyát gyújtott Béle Gitele, amelyek móce-sáboszig is égnek. A kistermetű asszony székre kellett hogy álljon, hogy meggyujtsa péntek esti gyertyát, amik másnap hávdőlőig is égnek, mert hát megesküdött a fiú, hogy addig, amíg égnek a gyertyák, nem fogja megszegni a szombatot.

— Nem is fogom! — riadt fel a fiú. — P'ten engem úgy segítjen, hogy nem fogom. Mennyit szenvedhetek szüleim az én vallástalanságom miatt, mennyit gyötrődhetett az anyám, amiért túl-

tettem magam szombaton és ünnepen! Ez az anya, ez a szent asszony! Egy pengő hatvanat adott a jomkipür gyertyáért; a szájától vonta meg, még kevesebb krumplit, még kevesebb kenyeret engedett meg magának, mint mások; egy pengő hatvanból két csirkét vehetett volna szombatra, de lemondott a jobb falatról, csak, hogy a jó útra térítse fiát.

— Édes szüleim, drága jó anyám! — szakadt ki a fiú szívéből a bűnbánó szó.

— Bocsássatok meg nekem az eddigiéért. És ezeknek a gyertyáknak a fényénél újból fogadom meg esküvel, hogy ezentúl nemcsak a szent szombatot nem fogom megszegni, de vallásunk egyetlen más tilalmát sem.

— Kén jehi rócajn — mondta erre meghatottan Reb Bünem, rátette kezét fia fejére és péntek este lévén, megáldotta a szokásos áldással, Béle Gitele asszony pedig boldogan zokogott...

Csermely Gyula.

Szijüm a budapesti „Tórasz Emesz“-ben

Ritka szép, lélekemelő ünnepe volt február 13-án vasárnap este a budapesti orth. hitközség Tórasz Emesz-iskolájának. A felső osztály növendékei Reiner Lipót hitoktató vezetése mellett befejezték Makajsz traktátusát: *gemöre-tajszefeszt, m'forsim-mal*. Ezen alkalomból a Talmud Tóra Bizottság szijüm-ünnepélyt rendezett a hitközség dísztermében, melyen megjelent Kahan-Frankl Samu az orsz. iroda elnöke, a hitközségi elöljáróság számos tagja, a növendékek szülői, nagyszámú érdeklődő vendég az orth. iskola egész hitoktatói kara, stb.

A hadron-t Reiner Lipót hitoktató tartotta igen szellemes, talpraesett pszttili füzereze. Ezután Klein Márkus oktatásiügyi elöljáró üdvözölte a megjelenteket, méltatta az ünnepély jelentőségét és köszönetét fejezte ki a hitoktatóknak lelkes és példás munkájáért, valamint Sussmann Dezső bizottsági tagnak, aki mint a csoport tanulmányi felügyelője, odaadó fáradozásával nagy mértékben előmozdította azt annak, hogy ez a szijüm létrejöhessen. Óbudai Freudiger Ábrahám hitk. elnök keresetlen, meleg

szavakkal dicsérte meg és buzdította tovább szorgalmas tanulásra a növendékeket, kiemelte dr. Deutsch Adolf igazgató érdemeit, amiért a hitközség iskoláit igaz orth. szellemben, az ősi tradíciók útjain vezeti, végül köszönetet mondott Stern Leónak, aki a fényes estnek lelkes propagálója volt és annak összes anyagi költségeit egymaga fedezte. Sussmann Viktor rabbi meghatottan emlékezett meg arról, hogy hasonló esemény, amikor a Tórasz Emesz fiatal tanulói szijümöt rendeztek, 32 évvel ezelőtt volt. Steif Jonathan rabbi azon reményének adott kifejezést, hogy e szijüm fiatal, aktív résztvevői még sok hasonló ünnepet fognak rendezni. Sussmann Dezső, a csoport tanulmányi felügyelője, szerető, baráti szavakkal fejezte ki elismerését az osztály hitoktatójának és tanulóinak a szép eredményért, serkentve őket a további munkára.

Az ünnep kimagasló, legkellemesebb, legszebb része az volt, amikor a szijümöt rendező 13 éves fiúk kiálltak *charifüsz* és *magidüsz*t mondani. A tanulók névben Stern Leó fia Stern Arthur kitűnően előadott beszéddel üdvözölte a vendégeket és köszönetét fejezte ki a jelenlevőknek, hogy az ünnepen részt vesznek, majd pompás *charifüsz* és *magidüsz*t mondott. Utána felszólaltak: Büchler Dezső, Deutsch Imre László, Eckstein Lajos, Frank Sándor, Friedmann Ervin, Ganzfried Ervin, Gestetner

Andor, Herschkovits Ottó, Salamonovits Aladár, Schweitzer Imre, Steinmetz Norbert, Weiszkopf Izsák és Zucker Aladár. A jelenlevő szülők és vendégek nagy élvezettel gyönyörködve és azzal a jóleső érzéssel hallgatták a zsenge ifjak biztos fellépését, lendületes és szellemes előadásait, hogy Budapest jövő orthodoxiája biztosítva van *bné tajró*-val.

A szép és kellemes estet dr. Deutsch Adolf igazgató beszéde zárta be. Lendületes szavakkal méltatta a hitoktatók és növendékek teljesítményét, köszönetet mondott az előjáróságnak és rabbiságnak az iskola munkája iránt érzett jóindulataért és érdeklődéséért, valamint a Tórasz Emesz minden egyes hitoktatójának, kiemelve, hogy a mai eredmény mindannyiuk érdeme, mert a felső csoport csak úgy tud hasonló teljesítményt felmutatni, ha ehhez az alsó fokokon biztos alapot nyer. Aláhuzottan hangsúlyozta végül azt a nagy tiszteletet, mellyel a budapesti orthodoxia a Tórával és annak művelőivel szemben viseltetik.

Deutsch Ödön

PARÓKÁT

legszebb kivitelben készült hullámstított hajból; javítást, ondolást olcsón vállal

HEISZ JENŐNE

parókakészítő és női fodrász, Budapest, Király-u. 53.

Egyéni frizurákat legszebben és legolcsóbban készítek, javítást, ondolást olcsón vállal!
Weinstock Rózi parókakészítő
Sátoraljai hely. Rákóczi-u. 26.

Orth. כשר kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben.

Keksz, levestészták és ostyaárak. Diabetikusok részére „levegő” kenyér Elsőrendű dessert és különlegességek

WEISZ MÓR

orthodox kóser keksz, kétszersült, és süteménygyára, Budapest, VII, Dob-utca 22. Telefon: 1-423-85

A nagy stadlon

Elbeszélés a XVI. századból, Lehmann nyomán. 50

Joachim választófejedelem odalépett R. Joselmannhoz, kezett fogott vele, majd azt mondotta neki: Parancsnok úr, testvérei ügyét fényesen képviselte. Meg vagyok győződve róla, hogy igazán ártatlanok voltak. Ezentúl oltalmazójuk leszek.

— I'ten áldja meg érte — szolt R. Joselmann.

A többiek is megígérték ezt, még a százzsországi választófejedelem is. De ez utóbbi nem tartotta meg a szavát, amenyiben rövidesen utána, Luther ösztönzésére, kiüzte egész országa területéről a szegény zsidókat. De a büntető nemzis nemsokára utólrte.

1541-ben V. Károly megint birodalmi gyulést hirdett, Regensburgba. 41 éves volt, de kedélyben és testileg nagyon megtört. 1536-ban halt meg 13 évi boldog házasság után a felesége, miután 4 gyermeket hagyott hátra. Fájdalma kimondhatatlan volt, napokig nem engedte eltemetni, nem is nősült meg utána és nem tudott vigasztalódni. A politikai láthatár el volt borulva. A törökök fenyegették Bécsét, a Földközi tengeren kalózkodó garázdálkodtak. Németalföldön állandó volt a forrongás, Franciaországgal fésült volt a helyzet, Németországban pedig a protestánsok nyugtalanokdtak. A császár békét akart az utóbbiakkal. Vallásilag ugyan ekkeseredett ellensége volt a lutherizmusnak, de a török és a francia veszedelem szükségessé tette egyelőre, hogy békét kössön a franciákkal.

A birodalmi gyulésre felvonultak az összes német fejedelemek. *Contarini* bibornok pápai követ kíséretében megjelent *Salomo Romano* nápolyi tudós, akinek az volt a megbízatása, hogy járja ki a császárnál, hogy ne utasítsák ki Nápolyból a zsidókat. Romano az unokája volt *Élijó Habóchür* híres gramatikusknak, aki Rómában magasrangú papokat tanított héber nyelvtanra, mivel akkor föléledt a vágy a papság körében megismerni a két klasszikus nyelvet, amely a szentírás megértésénél a legfontosabb szerepet játszza: a hébert és a görögöt. És szerényen bevonult a birodalmi gyulésre R. Joselmann. Az ő küldetése összefüggött azzal, hogy egynéhány tartományban nem törődtek a császár által Augsburgban kiadott szabadságlevéllel és önhatálmulag testi vámmal sujtották a zsidókat, vagyis kényszerítették arra, hogy karjukon sárga foltot viseljenek. Ez ugyanis nemcsak anyagilag sértette őket, hanem alkalmat adott, hogy mindenki beléjük kössön.

R. Joselmann audienciára jelentkezett s elkészült arra, hogy soká kell várni, amíg a császár elé kerül. Közben értesült arról, hogy a városban tartózkodik Romano, azt is megtudta, miáratban van és azért kötelességének tartotta, hogy fölkeresse őt a pápai legátus szállásán. Amikor belépett, akkor ott találta Romanót, amint nagyapjának „Tisbi” c. nyelvtudományi művét tanulmányozta. Bemutatkozott:

— Joselmann vagyok Rosheimből.

— Hallottam már a nevét, szolt Romano bizonyos lenézéssel, Reb Joszel úgy-e a német zsidók parancsnoka. Micsoda műveletlen és faragatlan emberek ezek a német zsidók. Nem tudnak tisztán beszélni sem németül, sem latinul, még héberül sem. Mint például halvány sejtelmük sincs az én híres nagyapám nyelvtudományi működéséről. Talán hallotta, hogy milyen műveket szerzett?

— Én hallottam róluk — felelte R. Joselmann — de sajnálatomra meg kell vallanom, hogy nem tanulmányoztam azokat. Minekünk, amint Ön Signor Selajmaj mondja „műveletlen embereknek”, igen sokat kell szenvednünk, tünnünk és örülnünk, ha megtanulhatjuk a gemóret és másra nem telik időnköböl.

— A ti szomorú helyzetetek éppen abból származik, hogy ti elhanyagoltátok a tudományt, választotta Romano. Nekünk Olaszországban egész más az életpozíciónk. Bibornokok és fejedelmek tartoznak az én belső barátaimhoz és most idejöttem, hogy ezt a vérengző tigrist, ezt a Károly császárt megszedéltsem, hogy ne vicсорítsa fogait nápolyi testvéreim ellen.

— Nagyon kérem, Uram, ne lépjen föl merészen és bizakodóan. A császárnak jó szive van, de szeliden és szerényen kell elébe járulni. Ha ő ingerült, akkor őt senki sem tudja megszelidíteni és most meg is mondhatom, mi az én idejövetelem célja. Arra akartam kérni Kegyelmedet, hogy a nápolyi testvéreinkért való közbenjárást engedje át nekem. Több, mint két évtizede tapasztalom a császárnak kegyét énrántam, még eddig sohasem utasította vissza egy kérésemet sem.

— No, amit egy német elért, ezt én is keresztül tudom vinni! Már mondtam Reb Joszel, hogy előkelő papi és világi főurak tartoznak benső barátaim közé és jól be vagyok ajánlva a császárnak. És én engedjem át ezekután Kegyelmednek a dicsőséget, hogy a nápolyi zsidók megmaradhatnak hazájukban?

— Nagyon téved, Signor, ha azt hiszi, hogy én törődöm azzal, hogy enyém legyen a dicsőség. A dicsőséget szívesen átengedem, csak azért kértem arra, hogy engedje át nekem a dolgot, mert attól tartok, hogy nem fogja helyesen elintézni és nem szeretném, hogy nápolyi testvéreim száműzetésbe menjenek.

R. Joselmann elbucszott a büszke Romanótól. Tisztában volt a helyzettel és ezért arra törekedett, hogy a királyi kihallgatások során előbb jelenjen meg a császár előtt, mint Romano. De ez a törekvése nem sikerült. A pápai legátus közbenjárása valójában eredményezte, hogy Romano megjelenhetett a hatalmas fejedelem előtt, akinek birodalmában a nap sohasem nyugodott le. Amikor Romanót bevezették a császárhoz, igen rosszkedvű volt.

— Honnan jön és mit akar? — szolt rá nyersen.

— *Salomo Romano* vagyok és megjelentem Felseged dicsőséges trónja előtt, hogy testvéreimért Nápolyban...

— Talán a nápolyi zsidók parancsnoka?

— Nem, én Rómából való vagyok, de a nápolyi testvéreim sorsa...

— *Semmi köze hozzá, ha Rómából való, ne törődjék Nápolyal* — szakította félbe V. Károly, majd egyet intett kezével, ami azt jelenti, hogy a kihallgatásnak vége.

— Felseges Uram, merte Romano közbevetni, őmenenciája a bibornok...

— Hallgass már el, te átkozott zsidó, menj az ördögbe.

E szavakra a császár udvarnokai fogták is már Romanót és kivezették.

A császár rendkívül dühös lett és magánkívül kiálltotta: Granvella jöjjön be. A kancellár megjelent.

— Granvella, egy római zsidó mert dacolni az én parancsomal, akasztasd föl felségsértés büne miatt.

Granvella megijedt, tudta, hogy a császár a legkegyetlenebbül bünteti meg az olyan eljárást, amelyet felségsértésnek vél. A kancellár meghajolt a király előtt, kiment, titokban értesítette a pápai legátust, hogy el kell rejtenie Romanót, mert élete veszélyben forog. Ezuán kiálltota a kabinetparancsot, hogy Romano felségsértés miatt kötél általi halálra lett ítélve. Az országgyulés tartama alatt fegyveres regensburgi polgárok lettek kijelölve a rend fenntartására. Ezek nem sokat teketóriáztak, amikor arról volt szó, hogy az ellenszegülőkkel el kell bánni. Sokszor előfordult, hogy az éjjeli csendzavarokat egyszerűen bedobták a Dunába. Az ítélet végrehajtását önék kellett fogatnatosítani. De nemsokára jelentették, hogy Romanót nem tudják megtalálni. (Folyt. köv.)

HIREK

NAPTÁR

Sabbosz Ki-szisszó, Ador I. 18.
Gyertyagyujtas (Bpest) : 5.—
נשׁ kimenetele „ : 6.—

Tisztelettel felkérjük mélyen tisztelt előfizetőinket, akiknek előfizetésük lejárt, sziveskedjenek azt postafordultával megújítani, hogy a lap szétküldésében ne álljon be fennakadás.

— A Szerencsre egybehívott Talmudtóra értékelte nagy érdeklődés mellett folyt le f. hó 13-án. Képviseletük magukat az abaujszántói, büdszentmihályi, debreceni, kiskvárdai, nyírbátori, nyíregyházi, nyírmadai, sátoraljaújhegyi, szerencsi, szikszói és tokaji Talmudtóra egyesületek. Az értékelést az elnök Pollák Emánuel szerencsi főrabbi megnyitó beszéde vezette be, melyben a Talmudtóra szent és magas hivatását vázolta. Schreiber Sámuel (Nyíregyháza) rámutat arra a körülményre, hogy az egyes hitközségekben működő Talmudtórák egymástól elszigetelve folytatják harcaikat az intézmény fennmaradása érdekében és hangsúlyozza az egyesületek egyesítésében rejlő hatalmas erőt. Deutsch Jenő abaujszántói főrabbi több értékes eszmét vet fel, majd Rein Lajos (S. A. Ujhely), Bernfeld Ernő (Debrecen), Stern Dániel (Kiskvárd), Fürth Mór (Miskolc), Teitelbaum Antal (Nyírbátor), Winternitz Lipót (Szikszó) felszólalásai következtek. A beszédekből a bajok konstataciója mellett kicsendült a segíteni akaró jóindulat és áldozatkészség s a Nyíregyháza székhellyel megalakított bizottság sürgős feladatává tétetett az elhangzott indítványok alapos megvitatása s kivitele. A bizottság tagjai: Pollák főrabbi (Szerencs), Berkovics Jenő (S.A.Ujhely), Fürth Mór (Miskolc), Weinstock

Chájim (Szerencs). Határozatlan kimonodották: egyelőre az északkeleti országrészen a Debrecen—Miskolc vonalig levő területen elfekvő Talmudtórák együttműködésének szervezését, miután az értekezlet a megkezdett munka eredményessége reményében a szerencsi főrabbi lelkesítő zárószavaival végetért.

— Az orosz vallásellenes propaganda örvendetesen ellanyhult. Párizsból jelentik: Öt év óta első ízben ülésezett most Moszkvában az „Istentelenek szövetségének” központi tanácsa. A főtárgy jelentése szerint a számok azt bizonyítják, hogy a szövetség működése jelentékenyen meglassult. A vallásellenes propaganda szinte teljesen megszűnt a széles néprétegekben. A munkásszervezetek közönyt mutatnak a szövetség működése iránt. A hajdani, több mint tíz vallásellenes és nagy példányszámban megjelent folyóirat nagy része megszűnt és megszűntek a muzeumok vallásellenes kiállításai is.

— A bpesti orth. leányegyletben f. hó 19-én szombaton d. u. ¼4-kor Strauszmann Dánielné tart előadást.

— A makói zsidóság sereleme. A makói zsidó kereskedők tudvalevőleg túlnyomórésztben hagyományokkal rendelkező foglalkozásnak. A „Metesz”, amely a hagyományokkal monopoliumát élvezi — amint az „Omke” jelenti — legutóbb bejelentette, hogy ezentúl csak *termelőktől* vesz át hagyományát, *kereskedőktől* nem. Ezt az intézkedést ugyan igyekeztek a termelők felé népszerűen beállítani, mintha a gazdaérdekeket szolgálná az új rendszer, azonban sokkal átlátszóbb, semhogy a gazdák észre ne vennék, hogy a legalkalmasabb módszer a hagyományok letörésére. Amíg a „Metesz” a kereskedőtől is vásárolt, a kereskedők felhajtották a hagyományokat és a termelők kihasználhatták az áremelkedés konjunktúráját. Amint ez a verseny megszűnik, az egyik diktálhatja az árakat, mert megszűnik minden konkurrencia. Csodálatos — írja az Omke —, hogy a termelői érdekeltség, amelynek bizonyos ellenőrző szerepe van a „Metesz” működésére, nem akadályozta meg ezt az intézkedést.

— Meghalt százéves korában. Zalaegerszegről jelentik: Ragendorfer Jakabné szül. Pollák Jozefa, aki 1834. januárjában született a tolnagegyei Bata-széken, most 104 éves korában meghalt.

— A nyíregyházi „Chevro Thillim” f. hó 13-án tartotta tisztújító közgyűlését a köv. eredménnyel: Rosenwasser Adolf elnök, Blau Jenő alelnök, Silbermann H. pénztárnok, Kupferstein Izidor ellenőr, Fischer Farkas gondnok, Schwarcz Béla jegyző. Választmány: Blau Mór, Guttmann Salamon, Grünberger Sámuel, Gewürtz Bernát, Farkas Antal, Herbst Ferenc, Burger Ferenc, Ickovits Jenő, Seelfreund Sándor; számvizsgálók: Landau Mór, Boros Gyula, Rosenberg Jakab.

— A mezőcsáti saszechevra mult hét vasárnap néhai főrabbiainak a *Netá Szajrék és Jam sel Jehüüd* szerzőinek *Jahrzeitjai* alkalmából sas-zsijumot rendezett. Számos zarándok jött vidékről a halhatatlan caddikok sírjához. Az emlékünnepelet *Altmann Fábán* főrabbi magasszárnyalású templomi drósója vezette be. Majd a zsijum-est folyamán Tóra-igéket mondtak: *Teitelbaum* putnoki, *Altmann* paksi, *Jungreis* mezőkövesdi főrabbi, továbbá Klein József bpesti egyetemi rabbi.

— Választás előtt a debreceni orth. izr. hitközség. Debrecenből írják: „A debreceni orth. hitközségben a közeljövőben új választás lesz. Bernfeld Sámuel hitk. elnök ugyanis, aki a hitközségi tagok egyhangú lelkesedésével felajánlott elnöki széket a legutóbbi választás után sem akarta elfoglalni és csak a közóhajtásnak engedett, két héttel ezelőtt bejelentette, hogy nem vállalja tovább a felelősségteljes és terhes elnöki teendőket. A hitközség közgyűlésének egyhangú bizalomnyilvánítása sem tudta rávenni elhagyására a képviselőtettel azzal kívánta dokumentálni Bernfeld személyéhez való őszinte ragaszkodását, hogy tisztségükről szintén lemondtak. Ennélfogva új választás lesz a hitközségben. A hívek módot keresnek arra, hogy a választás folyamán kifejezésre juttassák bizalmukat és ragaszkodásukat Bernfeld Sámuel iránt, kinek eddigi húszéves működése a hitközség felvirágoztatását és tekintélyének megalapozását jelentette. Általános a remény, hogy a zsidó közösség ezen mindenkor áldozatkész vezető személyisége engedni fog az új választás után az egyhangú óhajnak és bármilyen áldozatokkal is járjon, nem fogja elhagyni az őt megillető vezéri pozíciót.”

x Pollák Sarolta kozmetikus, Bpest, Andrassy-út 32. Szépségápolás. Végleges villanyos szőrtelenítés. Szemölcsirtás. Quarz. „Miracle” szépségápoló szerek házi ápolásának bemutatása díjtalan. Vidékre utasítással. Miracle szőrtelenítőszer hatása bámulatos! (Prospektus.)

— Pappenheim Izidor és Kahan-Frankl Samu irodai elnökök gyásza. Mély megilletődéssel közöljük, hogy a szlovenszói orthodox zsidóság elnökének Pappenheim Izidornak neje február 16-án szerda reggel hosszas, súlyos betegség után, 52 éves korában elhunyt. A boldogult Nagyasszony Kahan Frankl Samu elnökünk nővére. Az előkelő szülői házból magával hozott erényeket, tradíciókat, fennkölt tulajdonságokat otthonában a legnemesebb módon megvalósította. Hire volt mint *ésszes chájil*-nak, akiről azt mondatik: „*phó poschó b'chochmó v'sajrasz cheszed al vsajnah* — ajkán megcsendesült a bölcsesség és a szeretet tanítása.” Jóságával, mélyesége vallásosságával csak áldást árasztott. Még aznap délután temették Pozsonyban az egész ottani orthodoxia legmélyebb részvéte mellett. A temetésen résztvett Budapestről a közben odaérkezett Kahan-Frankl Samu elnök és a megdicsőültnek sógora dr. Deutsch Adolf igazgató, akik még az új folyamán vissza is tértek. Az egész orthodoxia együttérzéssel fordul a mélyen süjtött férj, fivér és az egész család felé. — תנצ"ה

— Emlékünnepelet. A sátoraljaújhegyi Tif. Bach. egyület, néhai védnökönje Alexander Vilmosnó z. 1. Jahrzeitján zsijumot rendezett. Adler Zoltán egyel. elnök üdvözlő beszédében kiemelte a megdicsőültnek az egylet alapítása körül szerzett érdemeit, majd Klein Lajos felolvasta Alexander Vilmos (Jeruzsálem) klasszikus héberségű levelét. Klein Bernát és Dick Herman főrabbi magasröptű Tóra-igék keretében áldoztak emlékezetüknek. Löbl Wolf dajon elmés hadronja után Rein Lajos hitk. előjáró mondott hadront, miközben példának állította oda a néhai védnököt a T. B. megalapítása körül. Glück Manó és Rosman H. beszédei után ért véget a megható emlékünnepelet.

x Kedvezményes szentföldi társasutazás indul április 26-án. Az élénk érdeklődésre való tekintettel, miként az elmúlt években, az idén is indul kedvezményes feltételek mellett társasutazás a Szentföldre az *Adriatic* tengerhajózási társaság *Galilea* és *Gerusalemme* kitűnő szalongozóseivel, szakavatott vezetés mellett. A program felöleli az új és régi Palesztina minden fontosabb nevezettségét. Az angol mandatárius hatalom által rendfenntartás céljából Palesztinába koncentrált angol haderő és az angol kormány által rövidesen Palesztinába küldendő új királyi bizottság működése teljes biztonságot nyújt arra, hogy a társasutazások is minden zavaró momentum nélkül nyugodt légkörben fognak lefolyni. Tavasszal az egész világból indulnak zarándokcsoporthoz a Szentföldre és ezért tanácsos a helyek biztosítása céljából minél előbb jelentkezni az Adria-

tica tengerhajózási társaság irodájában, Budapest, VII., Thököly-út 2. (Telefon: 130-384, 131-413.)

— A debreceni Talmudtóra egylet az elmúlt szombat este fényesen sikerült melave-malkót rendezett, melyen 100 egyetemi tag vett részt. Az estélyen Strasser Salamon főrabbi és Rosenberg Emánuel rabbi lelkesítő dívré tájrol után Katz H. Ernő egyetemi alelnök gyújtó hatású beszédében hívta fel a tagokat az egylet érdekében kifejtendő áldozatkész munkára, majd Bernfeld Ernő egyetemi elnök vázolta a Talmudtóra helyzetét és kérte a tagokat a legnagyobb propaganda kifejtésére a nemes cél érdekében. A lelkesítő beszéd hatása alatt nagyobb összegű adomány folyt be a Talmudtóra javára és már eddig is igen sok új tag kérte felvételét az egyletbe.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronként 1 P)
Schwartz Ilonkát Beregszász, *eljegyezte Grossmann Endre* Kiscgéc.

Kugler Rózsika Szombathely, *Hoffmann Lajos* Csellömök jegyesek.

Salgó Sándor Budapestről f. hó 20-án tartja esküvőjét Steinberger Emmával Balmazújvárosban.

Ezúton meghívjuk mindazon ismerőseinket és barátainkat, akik esetleges tévedésből nem kapták meg meghívóinkat. *Salgó József és neje* (Bpest).

Weinstock Sárka Sátoraljaújhegy, *Dancziger József* Bystricza-Uzhorod jegyesek.

Müller Gréte Dunaszerdahely, *Müller Béla* Szedres jegyesek. (M. k. é. h.)

Katz Eszter, Katz rabbi leánya Dunaszerdahelyen f. hó 23-án tartja esküvőjét *Salzer Jehiel Dóviddal* Munkácsról.

Slamovits Gizi és *Bruck László* Budapestben házasságot kötöttek.

Neuhauser Teruska Dunaszerdahely, *Holzer Dezső* Szombathely jegyesek.

Baruch Ilonka Szerencs, *Schwartz Mór* Sárospatak jegyesek.

Rosenberg Sárkát a hajduhadházi főrabbi és Paneth debreceni szalámigyáros unokáját eljegyezte *Briszk Izidor* a tiszadada főrabbi fia.

Hoffmann Mancikát Hoffmann Jakab (Jenő) leányát Páparól eljegyezte *Binét Fülöp* Dunaföldvár. (A pápai „Mirjam” orth. leányonképzőkör sziv. gratulál agilis vezetőtagjának.)

Menyasszonyi imakönyvek: Moskovits Adolfnál, Debrecen, Pástiutca 2.

a jó kávé
SOK MINDENT
PÓTOL, —
DE a VALÓDI
SZEMÉSKÁVÉT
NEM PÓTOLJA
SEMMI.
EZÉRT CSAK
TISZTA SZEMÉSKÁVÉT
HASZNÁLJUNK.

MEINL
GYULA
1862

— A pápai „Mirjam” orth. leányonképzőkör Wider Salamonné vezetésével igen nagy érdeklődés mellett újból megkezdte működését. E hó 13-án a tagok nagyszámú részvételével megtartott közgyűlés nagy lelkesedéssel elfogadta az egylet működésére vonatkozó, az orth. jellegét biztosító szabályzatokat és a következő a vallásos leánytársadalom minden rétegéből összeállított tisztikart választotta meg: Díszelnök Wider Salamonné, ügyv. elnökhelyettesek Baum Piroška, Baum Rochi, társelnök Hoffmann Ilonka, Grosz Lenke, alelnökök Schiffer Laura, Gestetner Heidi, titkár Perl Lenke, jegyzők Donáth Ius, Hoffmann Margit, ellenőr Laufer Edit, pénztáros Hoffmann Magda, háznagyok Krausz Sári, Meisner Jitka, könyvtárosok Abelesz Ella, Tauszig Hilda. Választmány: Blau Hilda, Fried Etelka, Grünbaum Judit, Holzer Margit, Reichenberg Janka, Wigdorowits Regina.

מי שרוצה להשיג את 'נכר ושמור' שני חלקים פורשים על המשח המשי תורה הנגעים אל מצית שבת מחוק 550 עמודים ומנויך ישלח 5 פעננא מקבל את פראוקא אדרעסען; Jungreis Antal főrabbi, Gyöngyös.

Tegyen próbarendelést és Ön is állandó vevője lesz
EISLER TESTVÉREK vaci orth. כשר
füstöltus és kolbászaru üzemenek
mert nagyon olcsó áron elsőrendű árut kap. 5 kg-os csomagot az országba bárhova franko szállítunk.
Kérjen árjegyzéket.

Katzer Árpád szücsmester
bunda-, róka- és szőrmeáru ellismerien jutányosan
BUDAPEST, VI., NAGYMEZŐ UTCA 23. TELEFON 112-034

PARÓKA

különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolálások, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII. CSANYI UCCA 12
(Királyucca sarok)
Telefon: 1-310-79

